# Добри Христов и музикалнопедагогическата практика в българското училище в началото на XX век

***Росица Драганова****

**Резюме:** Статията е посветена на приноса на Добри Христов (1875 – 1941) за развитието на музикалното образование в България. Представени са учебниците по музика за гимназиите и педагогическите курсове, които той подготвя сам или съвместно с Димитър В. Радев (1874 – 1952) и Васил Мирчев (1875 – 1962), както и неговите авторски сборници с детски и училищни песни. Спецификата на тези издания се обсъжда във връзка с процесите, протичащи в самата музикалнопедагогическата практика, както и с измененията в репертоара и образователните подходи в българското училище в началото на XX век. Коментирани са дискусията за съдържанието и необходимостта от учебници по музика, която протича на страниците на „Музикален вестник" през 1905, и еволюцията на идеите на Добри Христов за развитие на музикалния слух на подрастващите.

**Ключови думи:** *музикалнопедагогическа практика, учебник по музика, детски и училищни песни*

Добри Христов обвързва своя професионален път и творческата си реализация с българското училище още през 1894, когато непосредствено след завършване на Варненската мъжка гимназия започва работа като начален учител в родния си град. След завръщането си от Прага през 1903 учителства още три години в едно от основните

* **Проф. д-р Росица Драганова** – сектор „Музика, Институт за изследване на изкуствата, Българска академия на науките; e-mail: r_draganova@abv.bg

## *Литература / Bibliography*

**Байданов, Георги** (1890). Кратък учебник по музиката за долните класове на гимназиите. Част първа – теоретическа. Пловдив – София: Дружествена печатница „Единство“, 1890 [Baydanov, Georgi (1890). Kratak uchebnik po muzikata za dolnite klasove na gimnaziite. Chast parva – teoreticheska. Plovdiv – Sofia: Druzhestvena pechatnitsa „Edinstvo“, 1890].

**Байданов, Георги** (1905). По въпроса: нужен ли е учебник по пението? – В: *Музикален вестник*, год. II, бр. 5 – 6, март – април 1905, с. 4 [Baydanov, Georgi (1905). Po vaprosa: nuzhen li e uchebnik po penieto? – In: Muzikalen vestnik, god. II, br. 5 – 6, mart – april 1905, s. 4].

**Димитров, Коста** (1905). Нужен ли е учебник по пеене. – В: *Музикален вестник*, год. II, бр. 3, 1 януари 1905, с. 5 [Dimitrov, Kosta (1905). Nuzhen li e uchebnik po peene. – In: Muzikalen vestnik, god. II, br. 3, 1 yanuari 1905, s. 5].

**Дневен ред** (1905). Дневен ред на III редовен Музикален конгрес. – В: *Музикален вестник*, год. II, бр. 8 – 9, юни – юли 1905, с. 1 [Dneven red na III redoven Muzikalen kongres (1905). – In: Muzikalen vestnik, god. II, br. 8 – 9, yuni – yuli 1905, s. 1].

**Драганова, Росица** (2020). Музиката в българското училище в края на XIX и началото на XX век. София: ИИИзк – БАН, 2020 [Draganova, Rossitsa (2020). Muzikata v balgarskoto uchilishte v kraya na XIX i nachaloto na XX vek. Sofia: IAS – BAS, 2020].

**Камбуров, Иван** (1933). Христов, Добри. – В: *Илюстрован музикален речник*. София: Хемус, 1933, с. 736 – 738 [Kamburov, Ivan (1933). Hristov, Dobri. – In: Ilyustrovan muzikalen rechnik. Sofia: Hemus, 1933, s. 736 – 738].

**Колев, Атанас П.** (1893). Ръководство за преподавателите по нотно пеене. Варна: Печатницата на Л. Нитче, 1893 [Kolev, Atanas P. (1893). Rakovodstvo za prepodavatelite po notno peene. Varna: Pechatnitsata na L. Nitche, 1893].

**Константинов, Михаил** (1905). Нужен ли е учебник по пение? – В: *Музикален вестник*, год. II, бр. 7, 1 май 1905, с. 3 – 4 [Konstantinov, Mihail (1905). Nuzhen li e uchebnik po penie? – In: Muzikalen vestnik, god. II, br. 7, 1 may 1905, s. 3 – 4].

**Кръстев, Александър** (1905). Причините за неуспеха на пението в нашите училища. – В: *Музикален вестник*, год. II, бр. 3, 1 януари 1905, с. 3 – 4 [Krastev, Aleksandar (1905). Prichinite za neuspeha na penieto v nashite uchilishta. – In: Muzikalen vestnik, god. II, br. 3, 1 yanuari 1905, s. 3 – 4].

**Махан, Карел** (1895/1896). Учебник по музиката за педагогическите училища, за духовните семинарии и гимназиите и за самоучение. Част I и II. Русе: Печ. Ст. Ив. Роглев, 1895/1896 [Macháň, Karel (1895/1896). Uchebnik po muzikata za pedagogicheskite uchilishta, za duhovnite seminarii i gimnaziite i za samouchenie. Chast I i II. Ruse: Pech. St. Iv. Roglev, 1895/1896].

**Попдимитров, Камен, и Антон Николов** (1967). Тричков, Борис Цветков. – В: *Енциклопедия на българската музикална култура*. София: БАН, 1967, с. 426 [Popdimitrov, Kamen i Anton Nikolov (1967). Trichkov, Boris Tsvetkov. – In: Entsiklopediya na balgarskata muzikalna kultura. Sofia: BAS, 1967, s. 426].

**Хаджигеоргиев, Димитър** (1919). Учебник по пение за първи клас на мъжките и девическите прогимназии. Второ прераб. и доп. изд. София: Книж. на Д. Голов, 1919 [Hadzhigeorgiev, Dimitar (1919). Uchebnik po penie za parvi klas na mazhkite i devicheskite progimnazii. Vtoro prerab. i dop. izd. Sofia: Knizh. na D. Golov, 1919].

**Христов, Добри** (1904). Учебник по нотно пение за I клас на мъжките и девически гимназии и народни класни училища. Търново: Е. П. Христов, 1904 [Hristov, Dobri (1904). Uchebnik po notno penie za I klas na mazhkite i devicheski gimnazii i narodni klasni uchilishta. Tarnovo: E. P. Hristov, 1904].

**Христов, Добри** (1920). Нотна песнопойка за народните прогимназии. Книга първа. За I и II прогимназиални класове. София: Книгоизд. Ал. Паскалев и сие, 1920 [Hristov, Dobri (1920). Notna pesnopoyka za narodnite progimnazii. Kniga parva. Za I i II progimnazialni klasove. Sofia: Knigoizd. Al. Paskalev i sie, 1920].

**Христов, Добри** (1925). Рой звездици. Песни в общ и народен тон за първоначалните училища и народните прогимназии. Част I и II. София: Книгоизд. Ал. Паскалев, 1925 [Hristov, Dobri (1925). Roy zvezditsi. Pesni v obsht i naroden ton za parvonachalnite uchilishta i narodnite progimnazii. Chast I i II. Sofia: Knigoizd. Al. Paskalev, 1925].

**Христов, Добри** (1937). Изворчето пее. (375 песни за дом и училище в народен и общ тон.) Книга първа и втора. София: Книгоизд. П. Мартулков, 1937 [Hristov, Dobri (1937). Izvorcheto pee. (375 pesni za dom i uchilishte v naroden i obsht ton.) Kniga parva i vtora. Sofia: Knigoizd. P. Martulkov, 1937].

**Христов, Добри, Димитър В. Радев и Васил Мирчев** (1911). Ръководство по теория на музиката със солфежи и песни. За мъжките и девическите гимназии, педагогически училища и самообучение. Теоретически отдел. Практически отдел. София: Печатница на С. М. Стайков, 1911 [Hristov, Dobri, Dimitar V. Radev i Vasil Mirchev (1911). Rakovodstvo po teoriya na muzikata sas solfezhi i pesni. Za mazhkite i devicheskite gimnazii, pedagogicheski uchilishta i samoobuchenie. Teoreticheski otdel. Prakticheski otdel. Sofia: Pechatnitsa na S. M. Staykov, 1911].

**Христов, Добри, Димитър В. Радев и Васил Мирчев** (1914). Учебник по пение за първи клас на гимназиите и педагогически училища. Трето прераб. изд. София: Печатница на С. М. Стайков, 1914 [Hristov, Dobri, Dimitar V. Radev i Vasil Mirchev (1914). Uchebnik po penie za parvi klas na gimnaziite i pedagogicheski uchilishta. Treto prerab. izd. Sofia: Pechatnitsa na S. M. Staykov, 1914].